

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА

ЛИМАР МАКСИМ ВОЛОДИМИРОВИЧ

УДК 392:676

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ
В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата
юридичних наук**

Київ – 2025

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Науково-дослідному інституті публічного права

Науковий керівник:

кандидат юридичних наук

Махмурова-Дишлюк Олена Петрівна,

Науково-дослідний інститут публічного права,
старший науковий співробітник

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор

Гаруст Юрій Віталійович,

Національний університет оборони України,
заступник начальника кафедри військового права та правоохоронної діяльності

кандидат юридичних наук

Крупницький Олександр Станіславович,

Національна поліція України,
старший оперуповноважений управління стратегічних
розслідувань в Запорізькій області
Департаменту стратегічних розслідувань

Захист відбудеться «28» березня 2025 р. о 9⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.503.01 у Науково-дослідному інституті публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Науково-дослідного інституту публічного права за адресою: 03035, м. Київ, вул. Георгія Кірпи, 2А

Автореферат розісланий «27» лютого 2025 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

Ксенія КУРКОВА

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Національна поліція України є найбільш численним правоохоронним органом держави, що виконує широкий спектр функцій, спрямованих на надання поліцейських послуг, забезпечення громадської безпеки, правопорядку та боротьби зі злочинністю. Основний акцент діяльності поліції має бути зроблений не лише на чисельності особового складу, а й на якості та ефективності адміністративної та правоохоронної діяльності. Особливо ця потреба загострюється в умовах протидії повномасштабній збройній агресії росії проти України, коли працівники поліції змушені виконувати не лише традиційні поліцейські функції, а й брати безпосередню участь в обороні держави.

Провідну роль у забезпеченні національної безпеки, безперечно, відіграють Збройні Сили України, однак значна частина особового складу Національної поліції також залучена до виконання бойових завдань. Відповідно до Закону України «Про оборону України» підрозділи особливого призначення Національної поліції виконують завдання територіальної оборони, забезпечують правопорядок у зоні бойових дій та ефективно застосовують зброю і бойову техніку на рівні з підрозділами Збройних Сил. Це дозволяє їм не лише підтримувати правопорядок, а й безпосередньо долучатися до захисту територіальної цілісності України.

Водночас працівники поліції, які продовжують виконувати свої обов'язки в тилу, працюють у посиленому режимі, компенсуючи нестачу кадрів, що беруть участь у бойових діях. Це вимагає від них не лише високої майстерності, а й бездоганного професіоналізму, що має забезпечуватися через систему професійної підготовки. Формування компетентного працівника поліції можливе виключно за умови системного професійного навчання, яке охоплює як первинну професійну підготовку, так і подальше підвищення кваліфікації.

Професійна підготовка в Національній поліції України ґрунтується на відповідних законодавчих актах, зокрема законах України «Про Національну поліцію», «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту». Вона передбачає первинну професійну підготовку для осіб, які вперше прийняті на службу, а також постійне підвищення кваліфікації працівників поліції упродовж їхньої кар'єри. Такий підхід сприяє формуванню належного рівня знань, умінь і навичок, що є необхідними для виконання визначених законодавством поліцейських повноважень.

У зв'язку з веденням активних бойових дій поблизу значної кількості поліцейських підрозділів система професійного навчання вимагає адаптації до нових реалій. Працівники поліції мають бути підготовлені до виконання завдань в екстремальних умовах, включаючи евакуацію цивільного населення, надання допомоги постраждалим, забезпечення правопорядку під обстрілами та в умовах безпосереднього зіткнення з противником. Це вимагає запровадження спеціалізованих навчальних програм, що охоплюють тактичну, медичну та кризову підготовку.

Загалом актуальність дослідження публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України зумовлена потребою забезпечення належного рівня підготовки працівників поліції в контексті сучасних проблем безпеки. Професійне навчання є ключовим компонентом кадрової політики поліції, що впливає на ефективність її діяльності, рівень довіри суспільства та здатність швидко реагувати на загрози.

Зважаючи на воєнний стан, зростає потреба в розширенні програм професійної підготовки та адаптації методик навчання до нових реалій. Зокрема потрібно вдосконалити систему підготовки працівників поліції до дій у кризових ситуаціях, запровадити нові форми спеціалізованої підготовки, а також посилити міжнародну співпрацю у сфері поліцейської освіти. Важливим напрямком також є нормативно-правове регулювання професійного навчання, що забезпечить його відповідність європейським стандартам і підвищить рівень підготовки кадрів.

Отже, публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції в Україні є стратегічно важливим напрямком реалізації державної політики, що потребує наукового аналізу, удосконалення засад та інструментарію публічного адміністрування. Це дозволить підвищити рівень професіоналізму працівників поліції і забезпечити ефективне виконання ними службових обов'язків у мирний час та в умовах воєнного стану.

Проте згідно з результатами дослідження Київського міжнародного інституту соціології, проведеного у грудні 2024 року, рівень довіри громадян до Національної поліції України становить 37%. Для порівняння, рівень довіри до Збройних Сил України становить 92%, до Служби безпеки України – 54%, до Національної гвардії України – 85%, а до Державної прикордонної служби України – 78%. Результати власного соціологічного опитування щодо проблем професійної підготовки свідчать, що 96% громадян погоджуються з тим, що працівники поліції, яких вперше прийнято на службу в поліцію, обов'язково мають проходити первинну професійну підготовку. Також 83% респондентів підтримують потребу періодичного проходження професійної підготовки поліцейськими упродовж усього періоду служби. Водночас громадяни висловили сумнів щодо рівня комплексної підготовки чинних працівників поліції. Належний рівень професіоналізму правоохоронців відзначили 62% опитаних. Проте, оцінюючи етичні та особисті якості працівників поліції, лише 35% респондентів позитивно оцінили їхній моральний рівень (додаток Б до дисертації).

Зв'язок теми дисертації із сучасними дослідженнями. До певних теоретичних і правозастосовних проблем публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України звертали свою увагу вчені в галузі адміністративного та інших галузей права, зокрема В. Авер'янов, О. Авраменко, В. Барвіненко, В. Бевзенко, А. Берlach, Я. Берназюк, Ю. Битяк, О. Бойко, С. Божок, Т. Боярчук, С. Братель, М. Будзинський, Р. Бузунов, О. Буханевич, В. Валєєв, Н. Ваніна, В. Галуцько, Ю. Гаруст, Є. Гетьман, Л. Голинська, Д. Голобородько, А. Голубов, М. Горелов, І. Гриценко, О. Джафарова, А. Замрига, О. Зайцев, О. Ісламова, Д. Калаянов, Т. Карабін,

Ю. Кіріллова, З. Кісіль, І. Клименко, А. Ключко, О. Кобзар, Т. Коломоєць, І. Коліушко, А. Комзюк, О. Крупицький, Л. Крупнова, В. Курило, К. Куркова, Л. Луценко-Миськів, С. Мандрик, О. Мандюк, А. Манжула, Д. Матюха, О. Махмурова-Дишлюк, Р. Мельник, Т. Мінка, Д. Монастирський, В. Мороз, Н. Новак, І. Орловська, І. Підберезних, В. Поливанюк, А. Пухтецька, Д. Приймаченко, Н. Пряхіна, М. Руденко, Р. Сербин, О. Ситников, М. Сідак, Є. Соболь, Л. Сорока, В. Сокурено, Х. Солнцева, В. Спрядько, С. Стеценко, В. Тимошук, О. Цуркан, В. Цебинога, В. Черней, Р. Шаповал, С. Шатрава, К. Шкарупа, Д. Швець та ін. Однак проблематика, окреслена межами даного дисертаційного дослідження, докладно ними не висвітлювалася.

Отже, високий рівень соціальної значущості для громадян ефективного забезпечення правоохоронної функції держави, якісного та своєчасного надання поліцейських послуг, зміцнення обороноздатності, а також суперечливі результати досліджень щодо діяльності Національної поліції України та наявність певних теоретичних, правотворчих, правозастосовних і правоохоронних невідповідностей у цій сфері, обумовлюють актуальність та своєчасність представленого дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження узгоджується з положеннями Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 року № 286-р., Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 7 червня 2024 року № 527-р, Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 року № 1351-р, Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 25 листопада 2016 року № 1252 (зі змінами, внесеними наказом МВС України від 28 лютого 2017 року № 165). Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390).

Мета і завдання дослідження. *Мета* роботи полягає в актуалізації засад, розкритті сутності та змісту публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення таких *завдань*:

- розкрити зміст і сформулювати поняття публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України;
- виявити й узагальнити принципи публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України;
- розкрити адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України;
- розкрити поняття та здійснити класифікацію інструментів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України;

- актуалізувати наукові положення щодо видання підзаконних нормативно-правових та адміністративних актів як інструментів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України;

- з'ясувати стандарти професійної освіти як особливі інструменти публічного адміністрування навчання в Національній поліції України;

- виявити та узагальнити європейський досвід публічного адміністрування професійного навчання поліції;

- удосконалити публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції України.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час здійснення адміністративними органами публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України.

Предмет дослідження – публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції України.

Методи дослідження. При здійсненні наукового аналізу було використано систему методів наукового пізнання. Основним серед загальнонаукових методів був метод *системного підходу*, який забезпечив науковий аналіз об'єкта дослідження як цілісної системи з урахуванням складних зв'язків вертикального й горизонтального характеру щодо адміністративно-правового регулювання професійного навчання в Національній поліції (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3, 3.1). *Герменевтичний* метод було використано в усіх підрозділах дисертації для інтерпретації наукових, доктринальних, законодавчих, судових і певних публіцистичних текстів і документів. Методи *дедукції* та *індукції* широко застосовано для здійснення аналізу від загального до спеціального і навпаки. Саме завдяки їм було сформовано висновки й узагальнення в підрозділах 1.1, 1.2, 2.1, 3.1. *Логіко-семантичний спосіб* наукового аналізу допоміг проаналізувати доктринальні погляди вчених з досліджуваної проблематики (підрозділи 1.1, 1.2, 1.3, 2.2, 3.1, 3.2). Спеціальноюридичний *формально-догматичний метод* забезпечив аналіз чинного вітчизняного, європейського та законодавства країн-учасниць Європейського Союзу. Його використано в усіх без винятку підрозділах дисертації. *Статистичний* метод дозволив провести та обробити результати соціологічного опитування (додаток Б до дисертації). *Прогностичний* метод у поєднанні зі способами правотворчості сприяв удосконаленню публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України та розробленню відповідного проєкту правотворчого акта Кабінету Міністрів України (підрозділ 3.1).

Нормативним підґрунтям дослідження є Конституція, а також закони України «Про Національну поліцію», «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про вищу освіту» та відповідне законодавство Бельгії, Естонії, Нідерландів, Норвегії та Швеції, а також підзаконні нормативно-правові акти Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції України.

Емпіричну базу дисертації становить адміністративна практика та емпіричний матеріал діяльності Кабінету Міністрів, Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції України

стосовно публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень у науці адміністративного права, що системно, у логічній послідовності розкриває засади, сутність і змістовні характеристики публічного адміністрування професійного навчання в національній поліції України. За результатами проведеного аналізу сформульовано наукові положення та висновки, запропоновані особисто здобувачем. Основні з них такі:

уперше:

- розкрито сутність професійного навчання в Національній поліції України в умовах воєнного стану, пов'язаного з відбиттям повномасштабного російського вторгнення в Україну, як системи засад і заходів реагування на екзистенційну загрозу для Української нації, в якій основна увага приділяється безпосередній підготовці працівників поліції до здійснення функції оборони держави та забезпечення прав громадян в умовах збройної агресії, забезпечення захисту великої кількості переселенців, підтримання безпеки та правопорядку в умовах обігу великої кількості зброї, боєприпасів, вибухонебезпечних предметів і взаємодії з військовослужбовцями Збройних Сил й інших сил оборони України;

- на прикладі держав північної Європи – Бельгії, Естонії, Нідерландів, Норвегії та Швеції – здійснено компаративну характеристику професійного навчання працівників поліції на основі загальноєвропейських стандартів, цінностей та етичних правил на засадах глибокого знання поліцейськими європейських і національних правових норм, професійної діяльності виключно в рамках закону, виваженого застосування поліцейського примусу в ситуаціях крайньої потреби з пріоритетом засвоєння практичних аспектів (на вищих рівнях навчання поєднання фундаментальний теорії та практики) та комунікативних здібностей, формування фахівців, здатних ефективно виконувати адміністративні та правоохоронні функції, швидко реагувати на новітні проблеми, що прищеплюється здобувачам освіти зі специфічними умовами навчання, як правило, у спеціалізованих поліцейських академіях;

удосконалено:

- адміністративно-правовий статус академій (патрульної) поліції, ознаками яких є створення виключно наказами Міністерства внутрішніх справ України, установлене нормативно-правове регулювання профільними поліцейськими та освітніми законами, наказами Міністерства внутрішніх справ та Національної поліції України щодо забезпечення підготовки працівників поліції, організації освітньої діяльності, що включає первинну професійну підготовку, підвищення кваліфікації та перепідготовку відповідно до державних і відомчих стандартів освіти за затвердженими програмами;

- юридичну природу адміністративних актів, які видаються адміністративними органами для забезпечення професійного навчання в Національній поліції України, які є односторонніми індивідуальними рішеннями загальних і спеціальних адміністративних органів й у більшості випадків

ухвалюються імперативно без згоди осіб щодо яких вони спрямовані, вирішують питання, пов'язані із навчальним процесом і проходженням служби здобувачами освіти закладів зі специфічними умовами навчання, призводять до виникнення зміни чи припинення певних адміністративно-правових відносин, підлягають контролю з боку вищих адміністративних органів і можуть бути оскаржені в адміністративному та судовому порядку;

– наукові засади щодо стандартизації професійної освіти в Національній поліції України як інструмента публічного адміністрування навчання через адміністративну діяльність центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти, та провідних фахівців (учених) у сфері професійної поліцейської освіти стосовно розроблення, рецензування та затвердження на засадах консенсусу характеристик і правил навчання й оцінювання здобувачів поліцейських і правоохоронних спеціальностей, спрямованих на забезпечення Національної поліції України патріотичними, професійними та доброчесними працівниками;

– напрямки, засади, засоби підвищення ефективності професійної освіти в Національній поліції України шляхом актуалізації трирівневої системи підготовки кадрів, розвиток стандартів навчання, що поєднують теоретичні знання з практичними навичками, використання новітніх інформаційних технологій та психологічних тренінгів для роботи в екстремальних умовах, обґрунтовано об'єктивну потребу утвердження нової спеціальності «Поліцейська діяльність» у межах освітньої галузі «Право», яка б відповідала сучасним вимогам і гарантувала спеціальну якісну підготовку працівників поліції;

отримали подальшого наукового розвитку:

– засади щодо поєднання принципів закритості й відкритості професійного навчання в системі Міністерства внутрішніх справ, а також принципу гібридного підходу до професійного навчання, коли на низових рівнях навчання (первинна професійна підготовка та перепідготовка) програми спрямовані виключно на потреби професійних знань, умінь працівників поліції з виданням документу відомчої форми. При здійсненні навчання працівників поліції у вищих закладах освіти Міністерства внутрішніх справ України зі специфічними умовами навчання для потреб Національної поліції застосовується, як правило, відкрита система навчання за акредитованими програмами, що дає більш широкі знання та забезпечує компетентні можливості більш ефективно взаємодіяти з публічними органами, посилюючи правоохоронну функцію держави загалом;

– наукові положення щодо спеціальних інструментів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України як заходів, спрямованих на ефективну підготовку працівників поліції, їх адаптації до службових умов та розвитку ключових патріотичних професійних та етичних навичок. До таких інструментів належать контроль за процесом навчання, виховна робота, організація табірних зборів і присяги, комп'ютерних симуляторів та віртуальних тренажерів, які мають на меті зміцнення дисципліни й формування морально-етичних цінностей серед курсантів, забезпечують практичне відпрацювання тактичних завдань і критичних ситуацій у безпечному

середовищі, сприяють формуванню працівників поліції з високим рівнем професійної відповідальності та готовністю до виконання службових обов'язків у складних умовах, зокрема під час надзвичайних ситуацій чи воєнних дій.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані й аргументовані в дисертаційному дослідженні висновки, теоретичні положення та конкретні пропозиції використовуються та можуть бути використані в:

– *науково-дослідній сфері* – для подальшого наукового аналізу особливостей публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права);

– *освітньому процесі* – під час розроблення та викладання навчальної дисципліни «Адміністративне право та процес: доктринальні та практичні проблеми» (акт упровадження Науково-дослідного інституту публічного права).

Апробація матеріалів дисертації. Підсумки розроблення проблеми загалом, окремі її аспекти, одержані узагальнення й висновки оприлюднено на науково-практичних конференціях: «Актуальні питання адміністративного, морського і космічного права в умовах протидії коронавірусу COVID19» (м. Київ, 24 квітня 2020 р.), «Службова-бойова підготовка як основа професійної діяльності поліцейських» (м. Одеса, 30 листопада 2022 року).

Структура та обсяг дисертації. Робота складається зі вступу, трьох розділів, що містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 205 сторінок. Робота містить список використаних джерел зі 191 найменування на 24 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації; відзначено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення отриманих результатів; наведено дані про апробацію результатів дослідження, структуру й обсяг дисертації.

Розділ 1 «Теоретико-правові засади публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України» складається із трьох підрозділів.

У *підрозділі 1.1 «Поняття, зміст та сутність публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України»* доведено, що публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції України є складним багатокомпонентним процесом, який охоплює розпорядчу, виконавчу та службову діяльність Міністерства внутрішніх справ, Міністерства освіти і науки, центрального апарату Національної поліції, керівництва закладів освіти, а також самих працівників поліції. Цей процес реалізується у формі правозастосування норм адміністративного права та передбачає тісну взаємодію між органами виконавчої влади і закладами з підготовки кадрів. Особливу увагу приділено специфіці службового статусу працівників поліції, які є одночасно

здобувачами освіти й суб'єктами публічного адміністрування, що зумовлює наявність у них окремих правових та етичних обмежень і наділяє їх поліцейськими повноваженнями.

Акцентовано увагу, що публічне адміністрування професійного навчання набуває особливої актуальності в умовах воєнного стану. У таких умовах система навчання трансформується відповідно до проблем, пов'язаних із захистом державності та національної безпеки, що зумовлює посилення акценту на військовій складовій підготовки, гнучкості організаційних рішень і перегляді традиційних освітніх моделей. Зроблено висновок, що ефективне функціонування системи професійного навчання в Національній поліції України залежить від здатності органів публічного адміністрування своєчасно адаптувати освітні процеси до змін законодавчого поля, умов безпеки й запитів практики.

Підрозділ 1.2 «Принципи публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України» присвячено з'ясуванню базових засад, що визначають сутність і спрямованість управлінських рішень у сфері професійної підготовки працівників поліції. Доведено, що центральне місце серед них посідає принцип законності, який забезпечує ухвалення адміністративних рішень у межах компетенції та на підставі чинного законодавства. Він є правовою основою діяльності закладів освіти Національної поліції, гарантує дотримання процедур добору, підготовки, атестації, перепідготовки та службового переміщення кадрів, а також підтримує етичні стандарти поведінки службовців. Особливу увагу приділено принципу пріоритету прав людини, що формує орієнтацію системи професійного навчання на повагу до гідності особи, патріотизм, розвиток правової свідомості. Робиться висновок, що комплексне дотримання принципів забезпечення якості, доступності освіти, підзвітності, інтеграції навчання з практикою та нетерпимості до корупції є ключовим чинником підвищення ефективності публічного адміністрування в умовах безпекових проблем і реформування правоохоронної системи.

У *підрозділі 1.3 «Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України»* здійснено науковий аналіз організаційно-правових засад функціонування суб'єктів публічної адміністрації, відповідальних за професійну підготовку поліцейських. Доведено, що до таких суб'єктів належать заклади освіти зі специфічними умовами навчання, які створюються відповідно до законодавства, підпорядковуються Міністерству внутрішніх справ або Національній поліції та реалізують державне замовлення. Їх адміністративно-правовий статус визначається завданнями, структурою, обсягом повноважень, а також обов'язком забезпечення якості освіти, дотримання фінансової дисципліни, безпеки учасників освітнього процесу та відповідності державним стандартам. Заклади мають право організовувати освітній процес на всіх рівнях підготовки, здійснювати наукову діяльність, залучати фахівців, підтримувати міжнародні зв'язки. Зроблено висновок, що ефективність публічного адміністрування професійного навчання безпосередньо залежить від спроможності цих установ

реалізовувати делеговані повноваження в межах чинного адміністративного законодавства.

Розділ 2 «Інструменти публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України» складається з трьох підрозділів.

Підрозділ 2.1 «Поняття та класифікація інструментів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України» було зосереджено на науковому аналізі інструментів, за допомогою яких реалізується публічне адміністрування у сфері професійної підготовки працівників поліції. З'ясовано, що актуальність такого аналізу суттєво зросла в умовах повномасштабної збройної агресії, що зумовлює потребу адаптації освітнього процесу до умов воєнного стану та оперативного реагування на безпекові проблеми. Інструменти публічного адміністрування сприяють підвищенню ефективності професійного навчання, забезпечуючи формування кадрів, здатних діяти в умовах кризових ситуацій. Доведено, що до класичних інструментів належать видання нормативно-правових актів, ухвалення адміністративних рішень, укладання угод, планування освітньої діяльності та здійснення контролю за її реалізацією – як комплексних засобів публічного адміністрування професійної підготовки в Національній поліції України.

У підрозділі 2.2 *«Видання підзаконних нормативно-правових актів та адміністративних актів як інструментів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України»* розкрито правову природу та функціональне призначення основних інструментів публічного адміністрування, що застосовуються у сфері професійної підготовки поліцейських. Підзаконні нормативно-правові акти затверджені наказами органів виконавчої влади деталізують вимоги до навчання працівників поліції, установлюють критерії їх добору, стандарти освітньої діяльності, а також порядок атестації й перепідготовки кадрів. Вони формують вторинну нормативну основу освітнього процесу, забезпечують правову визначеність, уніфікують зміст навчання в різних закладах, включаючи академії патрульної поліції. Доведено, що видання адміністративних актів у сфері публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України є найбільш вживаним інструментом публічного адміністрування. Зазначені акти мають односторонній владний характер і ухвалюються без погодження з особами, на яких вони спрямовані, регулюючи індивідуальні правовідносини, пов'язані з освітнім процесом, проходженням служби, зарахуванням курсантів, визначенням обов'язків та оцінюванням результатів навчання. Вони мають юридичну силу, є обов'язковими до виконання, породжують правові наслідки для конкретних суб'єктів і підлягають контролю з боку вищих адміністративних органів.

Підрозділ 2.3 «Стандарти професійної освіти як особливі інструменти публічного адміністрування навчання в Національній поліції України» спрямовано на здійснення наукового аналізу змісту, ролі та нормативного регулювання стандартів як інструментів публічного адміністрування професійної підготовки працівників поліції. Доведено, що ці стандарти є основою для

розроблення освітніх програм, формування змісту підготовки, визначення кваліфікаційних вимог до фахівців, а також оцінювання результатів навчання відповідно до компетентнісного підходу. Вони забезпечують узгодження освітнього процесу з потребами правоохоронної системи, національними й міжнародними кваліфікаційними рамками, вимогами ринку праці та стандартами прав людини. Особливе значення має державний освітній стандарт професії «Поліцейський», який визначає зміст підготовки, що поєднує теоретичне навчання з практичним, орієнтованим на захист прав громадян, боротьбу з кіберзлочинністю, тероризмом, корупцією та охорону громадського порядку. Розкрито, що стандарти професійної освіти передбачають гнучку структуру, що враховує зміни безпекової ситуації та дозволяє адаптувати освітні програми до актуальних потреб. Вони встановлюють мінімальні обсяги навчального навантаження, сучасні методики викладання, цифрові технології й автоматизовані системи управління навчанням. Значна увага приділяється розвитку ключових компетентностей – командній роботі, ухваленню рішень в екстремальних умовах, психологічній стійкості, наданню домедичної допомоги. Стандарти також включають вимоги до науково-педагогічного та педагогічного складу поліцейських закладів освіти зі специфічними умови навчання, механізми внутрішнього контролю якості освіти, а також передбачають безперервність навчання через перепідготовку й підвищення кваліфікації.

Розділ 3 «Європейський досвід та удосконалення публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України» складається із двох підрозділів.

У підрозділі 3.1 «Європейський досвід публічного адміністрування професійного навчання поліції» здійснено науковий аналіз ключових підходів до підготовки поліцейських у країнах Європейського Союзу та висвітлено нормативні, організаційні й ціннісні аспекти професійного навчання. Установлено, що в межах європейських моделей акцент робиться на дотриманні прав людини, верховенстві права, етичних стандартах та соціальній відповідальності. Підготовка працівників поліції у країнах ЄС ґрунтується на поєднанні теоретичних знань і практичних навичок, розвитку аналітичного мислення, умінь діяти в екстремальних умовах і комунікації з громадськістю. Особлива увага приділяється підготовці кадрів до реагування на сучасні виклики: тероризм, кіберзлочинність, міграційні кризи та масові порушення громадського порядку. Типовими є вимоги до обов'язкового навчання в умовах поліцейських академій, проходження стажування, а також постійного підвищення кваліфікації.

Узагальнено, що правовий статус поліцейських у європейських країнах чітко визначається національним законодавством і передбачає спеціальні повноваження та підзвітність. Досвід Естонії, Швеції, Нідерландів, Норвегії та Бельгії засвідчує пріоритетність компетентнісного підходу, широкого використання практичних методик, багаторівневої системи підготовки й гнучкості освітніх програм. Усі досліджувані системи включають суворий добір кандидатів з урахуванням їхніх моральних якостей, психологічної готовності та

фізичної підготовки. Навчальні програми тісно інтегровані з потребами правоохоронної практики та постійно оновлюються відповідно до змін у законодавстві та суспільних запитів. Досвід європейських країн засвідчує, що ефективне публічне адміністрування професійної підготовки поліції можливе за умов міжінституційної співпраці, нормативної чіткості та ціннісної орієнтації на служіння суспільству.

Підрозділ 3.2 «Удосконалення публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України» включає вироблені напрямки, теоретичні положення та конкретні пропозиції щодо підвищення ефективності публічного адміністрування у сфері підготовки працівників поліції на основі трирівневої моделі професійної освіти – початкової, середньої та вищої. Доведено потребу впровадження нових освітніх стандартів, адаптованих до сучасних європейських вимог з акцентом на інтеграцію теоретичних знань із практичними навичками. Запропоновано активне використання симуляційних методів, інформаційних технологій, тренінгів і поліцейських квестів, що сприятиме формуванню навичок дій в екстремальних умовах. Обґрунтовано важливість участі викладачів із практичним досвідом, модернізації інфраструктури та посилення психологічної підготовки. Розмежовано підходи до розуміння поліцейського права, виокремлено особливості професійної підготовки в умовах чисельної переваги працівників поліції над іншими правничими професіями, а також звернуто увагу на потребу залучення спеціально підготовлених працівників поліції до взаємодії з цивільним населенням у межах діяльності ТЦК, що зумовлює актуальність удосконалення кадрової політики та міжвідомчої координації.

ВИСНОВКИ

У **висновках** дисертації на основі комплексного аналізу теорії адміністративного права, норм законодавства, поглиблених наукових позицій, адміністративної практики здійснено науковий аналіз проблеми публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України, сформовано нові науково-теоретичні й практичні висновки, узагальнення й рекомендації щодо їх удосконалення. Основними з них є такі:

1. Доведено, що публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції України є спеціальним зовнішнім виявом функцій виконавчої влади, спрямованих на забезпечення органів (підрозділів) поліції кваліфікованими та добросовісними працівниками, які мають бути здатні виконувати свої професійні обов'язки як у мирний час, так і в умовах воєнного стану. Зміст публічного адміністрування професійного навчання включає специфічну розпорядчу, виконавчу та службову діяльність Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, центрального апарату Національної поліції, підрозділів і самих працівників поліції.

Публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції України під час воєнного стану визначається потребою адаптації навчальних

процесів до положень Закону України «Про правовий режим воєнного стану». У таких умовах як внутрішньоорганізаційна, так і зовнішньоорганізаційна адміністративна діяльність навчальних закладів Національної поліції України підпорядковується загальним завданням оборони України, тенденціям функціонування правоохоронних органів, що спрямовані на протидію повномасштабній агресії з боку російської федерації. Основними особливостями цього процесу є спрощена система присвоєння звань, використання уніформи, а також інтенсифікація навчальних і службових етапів. Відбувається оптимізація професійного навчання та адаптація освітніх програм до умов воєнного часу.

2. Актуалізовано, що принципи публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України – це основоположні засади загального та спеціального призначення, які в більшості випадків базуються на законодавчому закріпленні компетенцій владних структур щодо ухвалення рішень у межах компетенції та на підставі закону, забезпечення дотримання конституційних прав і свобод людини та реалізуються через спеціальні засади, які відповідають європейським цінностям, ураховують національні історичні, культурні та правові традиції Українського народу, які не суперечать європейським цінностям. Вони забезпечують якість і доступність поліцейської освіти, відповідальність і підзвітність освітніх закладів перед Міністерством внутрішніх справ України та суспільством, інтеграцію навчання з практичною діяльністю поліції, нетерпимість до корупції та дотримання верховенства права, сприяючи розвитку професійної компетентності працівників поліції та забезпеченню прав і свобод людини.

3. Узагальнено адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України, який полягає в тому, що ці заклади, будучи державними установами, підпорядковані Національній поліції або закладам вищої освіти зі специфічними умовами навчання Міністерства внутрішніх справ України та здійснюють освітню діяльність, спрямовану на підготовку працівників поліції різних кваліфікаційних рівнів. Вони забезпечують виконання державних завдань, пов'язаних із підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації працівників поліції, реалізують освітньо-професійні програми, що відповідають нормативним вимогам, і здійснюють наукову та науково-технічну діяльність. Їхні адміністративні права передбачають можливість залучення фахівців, співпрацю з іншими відомствами та міжнародними організаціями. Обов'язки цих закладів включають забезпечення високої якості освіти, дотримання законодавчих норм і підтримку безпеки освітнього процесу.

4. Доведено, що під інструментами публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України слід розуміти зовнішнє вираження способів однорідних за своєю природою адміністративних дій, які реалізуються Національною поліцією України, Міністерством освіти і науки України, Міністерством внутрішніх справ, а також керівництвом, науковими та педагогічними працівниками навчальних закладів, що займаються підготовкою працівників поліції. Ці дії здійснюються у межах, визначених законами України

«Про освіту», «Про Національну поліцію», «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту» та відповідними нормативно-правовими актами. Вони спрямовані на забезпечення процесів добору, навчання та атестації працівників поліції, які будуть здатні законно й ефективно виконувати свої адміністративні та правоохоронні функції.

Інструменти публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України поділяються на кілька категорій. Класичні інструменти включають видання нормативно-правових актів, як-от накази та розпорядження, а також здійснення організаційних дій для забезпечення освітнього процесу, контроль за його виконанням і використання адміністративно-правових механізмів електронного врядування. До особливих інструментів належать розроблення та впровадження освітніх стандартів, ліцензування, акредитація, оцінювання якості освіти, забезпечення академічної доброчесності, а також моніторинг та атестація викладацького складу. Спеціальні інструменти охоплюють виховну роботу через кураторів і курсових офіцерів, інтеграцію фахівців з інших сфер, як-от медики, психологи та судді, а також застосування активних та проблемно-орієнтованих методик навчання, використання сучасних технологій, включаючи віртуальні тренажери та комп'ютерні симулятори.

5. Розкрито юридичну природу видання підзаконних нормативно-правових та адміністративних актів як інструментів публічного адміністрування загальними і спеціальними адміністративними органами, які здійснюють публічне адміністрування у сфері професійного навчання в Національній поліції України. Доведено, що підзаконні нормативно-правові акти є провідним і єдиним правотворчим інструментом публічного адміністрування у сфері професійного навчання в Національній поліції України. Такі акти роз'яснюють та конкретизують норми відповідних законів, забезпечуючи чіткість, якість та ефективність адміністративної діяльності у сфері професійного поліцейського навчання, утворюючи вторинні норми адміністративного права, необхідні для організації та функціонування системи професійної освіти Національної поліції України, закріплюючи (затверджуючи) порядки, положення та інші форми норм адміністративного права, необхідних для реалізації навчальних програм, якісної підготовки працівників поліції.

6. Доведено, що стандарти професійної освіти в Національній поліції України є ключовими інструментами публічного адміністрування освітнього процесу, що спрямовані на формування кваліфікованих кадрів, здатних виконувати завдання з охорони правопорядку, захисту прав і свобод громадян, а також боротьби зі злочинністю. Основна їх мета – це підготовка фахівців, здатних діяти як у мирний час, так і під час воєнного стану. Важливим їх аспектом є гнучкість освітніх програм, що дозволяє адаптувати їх до поточних змін у обороні держави, безпековій ситуації правопорядку та за специфіки регіонів. Така гнучкість сприяє актуальності підготовки кадрів і забезпечує можливість їхньої перепідготовки й підвищення кваліфікації упродовж професійної кар'єри, визначенню чітких правил навчання та оцінювання

майбутніх працівників поліції, акцентуючи на важливості патріотизму, професіоналізму та доброчесності в їхній підготовці, що відповідає сучасним вимогам до правоохоронців в Україні.

7. Виявлено та узагальнено європейський досвід професійного навчання працівників поліції, який базується на високих стандартах підготовки, що охоплюють правові, етичні та практичні аспекти і є загальноприйнятими в країнах-учасниках ЄС (на прикладі Бельгії, Естонії, Нідерландів, Норвегії та Швеції), які спираються на європейське та національне законодавство, стандарти та цінності професійної підготовки працівників поліції. Етичні норми є ключовим аспектом цієї підготовки, поліцейські мають діяти чесно, неупереджено, дотримуючись прав людини, та уникати корупційних дій, катувань чи дискримінації. Професійна підготовка полягає в потребі глибокого знання поліцейськими національних і міжнародних правових норм, що регулюють їхню діяльність, включаючи застосування поліцейського примусу лише в рамках закону і в ситуаціях крайньої необхідності. Працівники поліції повинні мати чітке розуміння етичних стандартів і постійно підвищувати свою правову обізнаність, оскільки вони безпосередньо взаємодіють із суспільством і відповідають за захист його прав і свобод. Особлива увага приділяється практичним аспектам підготовки, що включає навчання застосування поліцейського примусу в екстремальних умовах, особливо збройних конфліктів або надзвичайних ситуацій. Практичні навички включають проходження тренінгів щодо комунікації, управління стресом і реагування на терористичні загрози. Підготовка працівників поліції має на меті поєднання теоретичних знань із практичним застосуванням, значна увага приділяється етичним аспектам, правам людини та ухваленню відповідальних рішень у складних ситуаціях. Одним із важливих аспектів є регулярне підвищення кваліфікації, яке є обов'язковим для поліцейських у всіх аналізованих країнах Європи, оскільки це дозволяє їм адаптуватися до нових проблем, удосконалювати свої знання та навички відповідно до змін у законодавстві та нових соціальних загроз. Професійна підготовка працівників поліції спрямована на формування фахівців, здатних ефективно виконувати адміністративні та правоохоронні функції, що вимагає від них не лише знання законодавства, але й високого рівня етичної відповідальності та непідкупності. Загальним підходом у всіх країнах є те, що працівники поліції мають бути захисниками правопорядку, здатними швидко й адекватно реагувати на проблеми сучасного світу, дотримуючись при цьому високих етичних і правових норм.

8. Зроблено висновок, що реформування професійної підготовки Національної поліції України є важливим кроком, ураховуючи міжнародний досвід і потреби сучасного українського суспільства. Актуалізована трирівнева система підготовки передбачає початковий, середній і вищий рівні освіти для різних категорій працівників поліції, що дозволить забезпечити безперервний процес навчання й підвищення кваліфікації. Запропоновано впроваджувати нові стандарти навчання, що поєднують теоретичні знання з практичними навичками, зокрема через тренінги, симуляції та поліцейські квести; інтегрувати новітні

інформаційні технології та психологічну підготовку для роботи в екстремальних умовах. Здійснений порівняльний аналіз показав значно більшу чисельність працівників поліції порівняно з іншими професіями у сфері права, що обґрунтовує потребу спеціалізованого освітнього підходу. Непрофесійна діяльність працівників ТЦК вказує на потребу вдосконалення їх підготовки для роботи з цивільними особами, що має здійснюватися через залучення спеціально підготовлених фахівців з юридичною освітою та поліцейським статусом і спеціальною поліцейською освітою як різновидом юридичної.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Лимар М. В. Поняття та зміст публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2024. № 1. Т. 35(74). С. 83–88.

2. Лимар М. В. Поняття та класифікація інструментів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України. *Ампаро*. 2024. № 2. С. 44–48.

3. Lymar M. Issuance of bylaws as a tool of public administration of professional training in the National Police of Ukraine. *KELM*. 2024. №. 3 (63). P. 80–83 (Республіка Польща).

4. Лимар М. В. Принципи публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 6. С. 53–56.

5. Лимар М. В. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2024. № 69. С. 48–52.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Лимар М. В. Принцип законності в публічному адмініструванні професійного навчання в Національній поліції України. *Актуальні питання адміністративного, морського і космічного права в умовах протидії коронавірусу COVID19: Міжнародна науково-практична онлайн-конференція (Київ, 24 квіт. 2020 р.)*. Київ: ААПН, 2020. С. 31–35.

7. Лимар М. В. Щодо врегулювання організаційних питань у сфері професійного навчання, спрямованих на підвищення рівня якісної складової професійної підготовки поліцейських. *Службова-бойова підготовка як основа професійної діяльності поліцейських: матеріали міжнародного науково-практичного круглого столу (Одеса, 30 листоп. 2022 року)*. Одеса: ОДУВС, 2022. С. 106–108.

АНОТАЦІЯ

Лимар М. В. Поняття та зміст публічного адміністрування професійного навчання в Національній поліції України. – *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2025.

У дисертації на основі комплексного аналізу теорії адміністративного права, норм законодавства, поглиблених наукових позицій, адміністративної практики здійснено науковий аналіз проблеми публічного адміністрування професійного навчання в національній поліції України, сформовано нові науково-теоретичні й практичні висновки, узагальнення та рекомендації щодо його удосконалення.

Обґрунтовано, що публічне адміністрування професійного навчання в Національній поліції України є специфічною формою реалізації функцій виконавчої влади, спрямованою на забезпечення поліції кваліфікованими кадрами. Визначено його зміст, який охоплює діяльність МВС, МОН, апарату Національної поліції, її підрозділів і самих працівників поліції. Підкреслено, що працівники поліції мають бути здатними ефективно діяти як у мирний час, так і в умовах воєнного стану. Проаналізовано особливості їх професійного навчання в умовах правового режиму воєнного стану. Воно розглядається як система заходів, спрямованих на реагування на екзистенційну загрозу, забезпечення оборонних функцій, прав і свобод громадян в екстремальних умовах, а також взаємодію з військовими підрозділами. Особливу увагу приділено підтриманню публічного порядку та роботі з внутрішньо переміщеними особами. Систематизовано принципи, інструменти та адміністративно-правовий статус суб'єктів публічного адміністрування у сфері професійної освіти працівників поліції. Виокремлено класичні, особливі й спеціальні інструменти, зокрема нормативні акти, ліцензування, виховну роботу, симуляційні технології. Наголошено на поєднанні відкритих і закритих моделей освіти, що дозволяє забезпечити належну якість підготовки на різних рівнях. Запропоновано напрямки вдосконалення законодавства з урахуванням сучасних безпекових проблем. Обґрунтовано потребу трирівневої системи підготовки, використання інноваційних методик і закріплення на нормативному рівні нової спеціальності «Поліцейська діяльність» у межах галузі «Право». Такий підхід дозволить формувати працівників поліції, здатних ефективно діяти на всіх етапах служби.

Ключові слова: адміністративний акт, адміністративний орган, інструмент публічного адміністрування, контроль, освітні компоненти, освітній процес, підзаконний нормативно-правовий акт, принципи, стандарт, фахова підготовка, юридична освіта.

SUMMARY

Lymar M. V. The Concept and Content of Public Administration of Professional Training in the National Police of Ukraine. – Qualification academic paper (manuscript).

Thesis for obtaining a scientific degree of Candidate of Legal Sciences, specialty 12.00.07 – «Administrative Law and Procedure; Financial Law; Information Law». – Scientific Institute of Public Law, Kyiv, 2025.

This dissertation presents a comprehensive analysis of administrative law theory, legal regulations, scientific positions, and administrative practice, resulting in a scholarly examination of the issue of public administration of professional training within the National Police of Ukraine. It develops new theoretical and practical conclusions, generalizations, and recommendations for its improvement.

It has been substantiated that public administration of professional training within the National Police of Ukraine represents a specific form of external manifestation of executive authority, aimed at providing police agencies with qualified and ethically sound personnel. The content of public administration encompasses directive, executive, and service-related activities of the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of Education and Science, the central apparatus of the National Police, its subdivisions, and the police officers themselves. Emphasis is placed on the importance of preparing specialists capable of operating effectively both in peacetime and under martial law. The essence of professional training for police officers under extraordinary conditions caused by the full-scale aggression of the Russian Federation against Ukraine has been defined. Such training is interpreted as a system of principles and measures aimed at responding to threats to statehood, with a focus on fulfilling defense functions, maintaining public order, and cooperating with military formations. Particular attention is given to conditions involving the circulation of weapons, population displacement, and the protection of citizens' rights. The principles of public administration in the sphere of professional training have been analyzed. These are based on legality, human rights observance, constitutionality of governmental decisions, European values, and the national legal traditions of Ukraine. The importance of principles such as accountability, academic integrity, and the integration of theory with practice in the educational process has been highlighted as determinants of police education quality. Approaches to combining open and closed models of education have been generalized. The closed model is applied in institutions with specific conditions, while the open model is implemented in higher education through accredited programs. This combination enables the training of police officers with various levels of competence, capable of acting both at tactical and strategic levels. The administrative and legal status of institutions conducting professional training has been systematized: these institutions are subordinate to the Ministry of Internal Affairs or the National Police and possess powers in the educational, scientific, and organizational spheres. A classification of public administration instruments has been outlined: classical (regulatory acts, supervision, e-governance), special (licensing, quality assessment, academic integrity), and specific (educational work, mentorship, simulation-based training). Particular attention is paid to their legal nature and their role in developing

the moral, patriotic, and professional qualities of police officers. Based on the analysis, the necessity of introducing new approaches and legislative changes has been substantiated. It is proposed to institutionalize a three-level training system—comprising initial, intermediate, and advanced stages—alongside the implementation of modern information technologies, psychological training, and the establishment of a new academic specialty, “Police Activity,” within the legal education domain. Such measures will contribute to the development of professionals capable of addressing current security challenges and ensuring public safety.

Keywords: administrative act, administrative body, component of education, control, educational process, instrument of public administration, legal education, principles, professional training, standard, subordinate regulatory act.